

הכוחות המשולבים

בפרשת השופטת אלשיך באו לידי ביטוי שלושת מישורי הביקורת על שופטים, ונעשו ניסיונות להפעיל סנקציות מוגזמות הצמודות למישורים אלו. פעולת המנגנונים בפרשה מאפשרת לעמוד על ההבחנה בין אתיקה למשפט

לימור זר-גוטמן

ד"ר לימור זר-גוטמן, ראש המרכז לאתיקה ואחריות מקצועית של עורכי דין, המסלול האקדמי – המכללה למינהל

נציב תלונות הציבור על שופטים ונשיא בית המ- שפט העליון. שני מנגנונים אלו לא הופעלו בפרשה הנוכחית, וזאת למורת רוחה של לשכת עורכי הדין שתבעה כל העת להפסיק את כהונת השופטת או להעמידה לדין משמעת.

מנגנון הביקורת המשפטי היחיד שהופעל בפר- שת השופטת אלשיך הוא נציבות תלונות הציבור על שופטים. גוף סטטוטורי זה הנהנה מעצמאות הוקם בשנת 2003, ומטרתו לטפל בתלונה של כל אדם החש כי נפגע ממעשיו של שופט. בפרשה זו הגיש יו"ר ועד מחוז תל אביב בלשכה תלונה נגד השופ- טת אלשיך ובה טען שפרוטוקול הדיון זויף על ידי השופטת אלשיך לאחר שכבר נחתם ונמסר לצדדים, וזאת במטרה שיתמוך בתלונה שהגישה השופטת על עו"ד ארגז לוועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין.

הנציב ערך שימוע לשופטת ובו קיבל את גרסתה המפור- טת. בסוף מאי 2012 נתן הנ- ציב את החלטתו כי התלונה מוצדקת וכי השופטת ערכה שורה של תיקונים מהותיים בפרוטוקול הדיון, שחלקם נעשו במטרה להחמיר את התלונה שהגישה לוועדת האתיקה של הלשכה נגד עו"ד ארגז.

המישור השני של ביקורת על שופטים הוא המישור

מנגנוני הביקורת על שופטים נחלקים לשלו- שה מישורים: המישור המשפטי המחייב, המישור האתי-פנימי והמישור הציבורי (ראו לימור זר-גוט- מן (2006) מישורי הביקורת על התנהלות השופטים בישראל **משפט וממשל**, ט(2), עמ' 57-15). בפרשת השופטת ורדה אלשיך באו לביטוי שלושת מישורי הביקורת גם יחד, ונעשו ניסיונות להפעיל שורה של סנקציות מוגזמות הצמודות למישורים אלו: סנק- ציות משפטיות-חוקיות שעיקרן העמדה לדין מש- מעתי של השופטת, סנקציות אתיות שעיקרן בירור ותיקון המעוות וסנקציות ציבוריות שעיקרן הוקעה פומבית. פעולת המנגנונים בפרשה זו מאפשרת לנו לעמוד על ההבחנה בין אתיקה למשפט.

הראשון הוא המישור המשפטי המחייב המכיל את אמצעי הביקורת הקבועים בחוק. מדובר בשורה של

אמצעים המפעילים סנקציות משפטיות ובכללם העמדה לדין משמעתי של השופטת. אמצעי זה מופעל רק על ידי שר המשפטים היכול להורות על הגשת קובלנה נגד שופט, ואז מתמנה בית דין משמעתי מיוחד ובו יושבים שופטים. אמצעי משפטי נוסף הוא הפסקת כהונת שופט, פעולה שהיא בסמכות הוועדה למי- נוי שופטים. אמצעי זה יכול שיופעל על ידי יו"ר הוועדה,

**הנשיא גרוניס הסתפק
בסנקציה הפנימית
שבמסגרתה הבהיר לשופטת
אלשיך שהוא רואה את
המקרה בחומרה ומזהיר מפני
הישנותו. זוהי סנקציה אתית
שבה אין ענישה אלא חינוך
למניעת מקרים כאלו בעתיד**

סיום אתי של הידברות והתפשרות. ורדה אלשיך

אלו. רק פעם אחת הופסקה כהונה של שופטת על ידי הוועדה לבחירת שופטים (השופטת הילה כהן בשנת 2005), ובמקרים מעטים למדי הועמדו שופטים לדין משמעתי (פעמים רבות מעדיף השופט לפרוש וכך להימנע מהעמדה לדין משמעתי). לרוב נעשה הטיפול בבעיות התנהגות של שופטים במי שור האתי-פנימי, בדיוק כפי שקרה הפעם.

בפרשה זו בלטה במיוחד לשכת עורכי הדין שפיעלה באינטנסיביות – הגישה לנציבות את התלונה נגד השופטת אלשיך, שלחה מכתבים לנשיא גרוניס לפני שיחותיו עם השופטת ואף איימה להגיש בג"ץ אם השופטת לא תועמד לדין משמעתי. איומים אלו הובילו לישיבה המשותפת אצל שר המשפטים שבה השתתפו ראשי מחוזות הלשכה, ראש הלשכה והשופטת אלשיך, ובה הושג סוף-סוף סיום לפרשה. הסיום של הפרשה אינו משפטי; הוא סיום אתי של הידברות ושל התפשרות משותפת שאינה משפטית.

האתי-הפנימי, ויש בו אמצעי הביקורת שבידי מערכת השפיטה המקיימת הליכי בקרה לא פורמליים המנוהלים בידי נשיא בית המשפט העליון בדרך כלל. לאחר פרסום חוות דעת הנציבות בסוגיה, באמצע יולי 2012, זימן הנשיא גרוניס את השופטת אלשיך לשיחת בירור פנימית עימו. הנשיא קיים שתי שיחות עם השופטת ובסופן החליט להמליץ לשר המשפטים שלא להפסיק את כהונת השופטת ולא להעמידה לדין משמעתי. בהחלטתו שלא לנקוט צעדים נגד אלשיך נתן הנשיא משקל רב לקריירה השיפוטית הענפה והמוצלחת של השופטת, לעובדה שהודיעה על פרישתה מתפקידה כיו"ר נציגות השופטים ולכך שהיא עתידה לצאת לגמלאות בעוד כשנתיים. הנשיא גרוניס הסתפק בסנקציה הפנימית שבה הבהיר לשופטת אלשיך שהוא רואה את המקרה בחומרה ומזהיר מפני הישנותו בעתיד, והורה לתיק את מכתבו בתיקה האישי. זוהי דוגמה להפעלה של סנקציה אתית שבה אין ענישה אלא חינוך למניעת מקרים כאלו בעתיד.

המישור השלישי הוא המישור הציבורי שבו פועלות התקשורת ולשכת עורכי הדין, הרואה עצמה בפרשה זו לא רק את נציגת עורכי הדין אלא גם את נציגת כלל הציבור. לא אטעה אם אומר שמישור זה היה הדומיננטי ביותר בפרשה זו; אמצעי התקשורת ולשכת עורכי הדין הרבו לעסוק בפרשה, ולמעשה הם הסיבה שהפרשה נמשכה זמן כה רב.

במישור הציבורי עסקו אמצעי התקשורת בסוגיה בהרחבה, סקרו את פעולת מישורי הביקורת האחרים ובה בעת הניעו אותם לפעול. המישור הציבורי

לא הסתפק בתוצאות הטיפול במישור המשפטי (החלטת הנציבות) ולא בתוצאות הטיפול במישור הפנימי (מכתב אישי חמור של הנשיא שתויק בתיק האישי של השופטת). המישור הציבורי דרש כל העת את הסנקציה המשפטית החמורה ביותר – הפסקת כהונה או העמדה לדין משמעתי. חשוב להבין שבהקשר של שופטים נדיר למדי השימוש בסנקציות

בפרשה בלטה במיוחד לשכת עורכי הדין, שפעלה באינטנסיביות – הגישה לנציבות את התלונה נגד אלשיך, שלחה מכתבים לנשיא גרוניס ואף איימה להגיש בג"ץ אם השופטת לא תועמד לדין משמעתי